
care
Young Men Initiative
Si të transformohet
një transformim
?
REAGUJ
JUDSKI

Dokumentimi i Modelit të Shkallëzimit në rajonin e Ballkanit Perëndimor
në kuadër të ***Projektit 'Iniciativa e Burrave të Rinj'***

Si të lëvizim drejt transformimit?

Shtator 2020

Zhvilluar nga:
Aleksandra Galonja, MEL dhe Konsulente për Zhvillim Organizativ

Tabela e përmbajtjes

1. Përmbledhje ekzekutive **7**

2. Metodologjia **10**
2.1. Qasja, objektivat dhe kufizimet 10
2.2. Metodat dhe grumbullimi i të dhënave 11

3. Përmbledhje e procesit të shkallëzimit të Programit Y **13**
3.1. Historiku 13
3.2. Qasja dhe dimensionet 14
3.3. Elementet e përbashkëta në procesin e shkallëzimit 16
3.4. Variacionet e modelit 19
3.4.1. Bosnja dhe Hercegovina 20
3.4.2. Kosova 23
3.4.3. Serbia 24
3.4.4 Kroacia 25
3.4.5. Shqipëria 26

4. Konkluzione dhe rekomandime **28**

Përmbajtjen

Lista e akronimeve dhe shkurtesave

B&H – Bosnja dhe Hercegovina
BKS – Gjuhët Boshnjake, Kroate dhe Serbe
KBB – Klubi Bëhu Burrë/Bonu Burrë
OSHC – Organizatat e shoqërisë civile
BE – Bashkimi Evropian
FBIH –Federata e Bosnjës dhe Hercegovinës
DHBGJ – Dhuna me bazë gjinore
MOCART – Rrjeti i Qendrave Rinore për Animacion, Zhvillim dhe Trajnim i Republikës Srpska
MM – Memorandum Mirëkuptimi
OJQ – Organizata joqeveritare
Programi H - PROJEKTI H – Puna me burrat e rinj për të promovuar shëndetin dhe barazinë gjinore
Programi M – Manuali për Burrat - Manual Trajnimi për Edukatorët dhe Punonjësit Rinorë
Programi Y – Qasje Inovative në Parandalimin e DHBGJ-së dhe Promovimin e Jetesës së Shëndoshë për Burrat e Rinj dhe Gratë e Reja
RS – Republika Srpska
YMI – Djemtë dhe Burrat si Aleatë në Parandalimin e Dhunës dhe Transformimin Gjinor në Ballkanin Perëndimor – Iniciativa e Burrave të Rinj

CARE International

Në rajonin e Ballkanit, CARE International ka mbi 25 vjet përvojë në zbatimin e programit. Gjatë luftërave dhe konflikteve të viteve '90, CARE iu është përgjigjur shkatërrimit, traumatizimit, zhvendosjes dhe urrejtjes ndëretnike me punën e saj masive humanitare dhe shpëtuese ndaj jetëve në të gjithë Ballkanin. Nga viti 2000, orientimi i CARE u zhvendos në punën zhvillimore dhe qëllimi i saj në Ballkan sot është të sigurojë që të drejtat sociale, ekonomike dhe politike të grupeve të cenueshme dhe të margjinalizuara të njihen dhe përmbushen, duke kontribuar në paqen e qëndrueshme në rajon. Strategjia e Programit CARE bazohet në dy shtylla:

a) Përfshirja socio-ekonomike e pakicave të cenueshme dhe grupeve të tjera të margjinalizuara duke kontribuar në kapacitete më të forta dhe mundësi të përmirësuara për ta, duke u mundësuar atyre që të integrohen në shoqëri dhe të kenë qasje në të drejtat e tyre,

b) Barazia gjinore e grupeve të cenueshme dhe të margjinalizuara duke promovuar vlerat dhe praktikat e barazisë gjinore, diversitetit dhe jo-dhunës, forcimin e kapaciteteve të akterëve lokalë, kombëtarë dhe rajonalë të të drejtave të njeriut dhe drejtësisë sociale dhe krijimin e mundësive për inovacion, pjesëmarrje, të nxënit, bashkëpunim dhe avokim.

CARE ka bashkëpunim me sektorin lokal të shoqërisë civile dhe qeveritë të dedikuara për të kontribuar në ndryshime pozitive në shoqëri.

Ky publikim është mbështetur nga Agjencia Austriake për Zhvillim, Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC) dhe Fondacioni Oak. Përmbajtja dhe gjetjet e këtij publikimi nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht pikëpamjet e qeverive austriake dhe zvicerane, ose fondacionit Oak.

Përmbledhje ekzekutive

1. Përmbledhje ekzekutive

Rasti studimor është zhvilluar në kuadër të projekteve “Iniciativa për Burrat e Rinj (YMI): Promovimi i stilit të Jetesës së Shëndoshë mes të Rinjve në Bosnjë dhe Hercegovinë duke Sfiduar Stereotipet Gjinorë III ose Iniciativa për Burrat e Rinj II (YMI II)” dhe “Burrat dhe Djemtë si Partnerë në Promovimin e Barazisë Gjinore dhe Parandalimit të Ekstremizmit dhe Dhunës së të Rinjve në Ballkan” financuar nga Fondacioni Oak, Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim dhe Bashkëpunimi Austriak për Zhvillim dhe implementuar nga CARE International Balkans në bashkëpunim me organizatat e shoqërisë civile të mëposhtme: Asociacioni XY (Sarajevë), Instituti për Rini dhe Zhvillimin e Komunitetit “Perpetuum Mobile” (Banja Llukë), OJQ “Fuqia e të Rinjve” (Mostar), Qendra E8 (Beograd), Statusi M (Zagreb), SIT - Qendra për Këshillim, Shërbime Sociale dhe Hulumtime dhe YMCA në Kosovë (Prishtinë), Klubi Edukativ Rinor Synergy (Mitrovicë), dhe Vepro për Shoqërinë (Tiranë).

Për më shumë se një dekadë, CARE dhe partnerët e saj kanë punuar në mënyrë gjithëpërfshirëse në prezantimin e programit arsimor të aftësive jetësore transformuese gjinore, duke përfshirë komponentën e saj të angazhimit në komunitet, në strategjitë dhe praktikat e politikave arsimore dhe rinore të vendeve të synuara. Në katër vitet e fundit, kjo përpjekje është përshpejtuar duke rezultuar në një aplikim të shtuar dhe përmirësime në komunitetet në rajon.

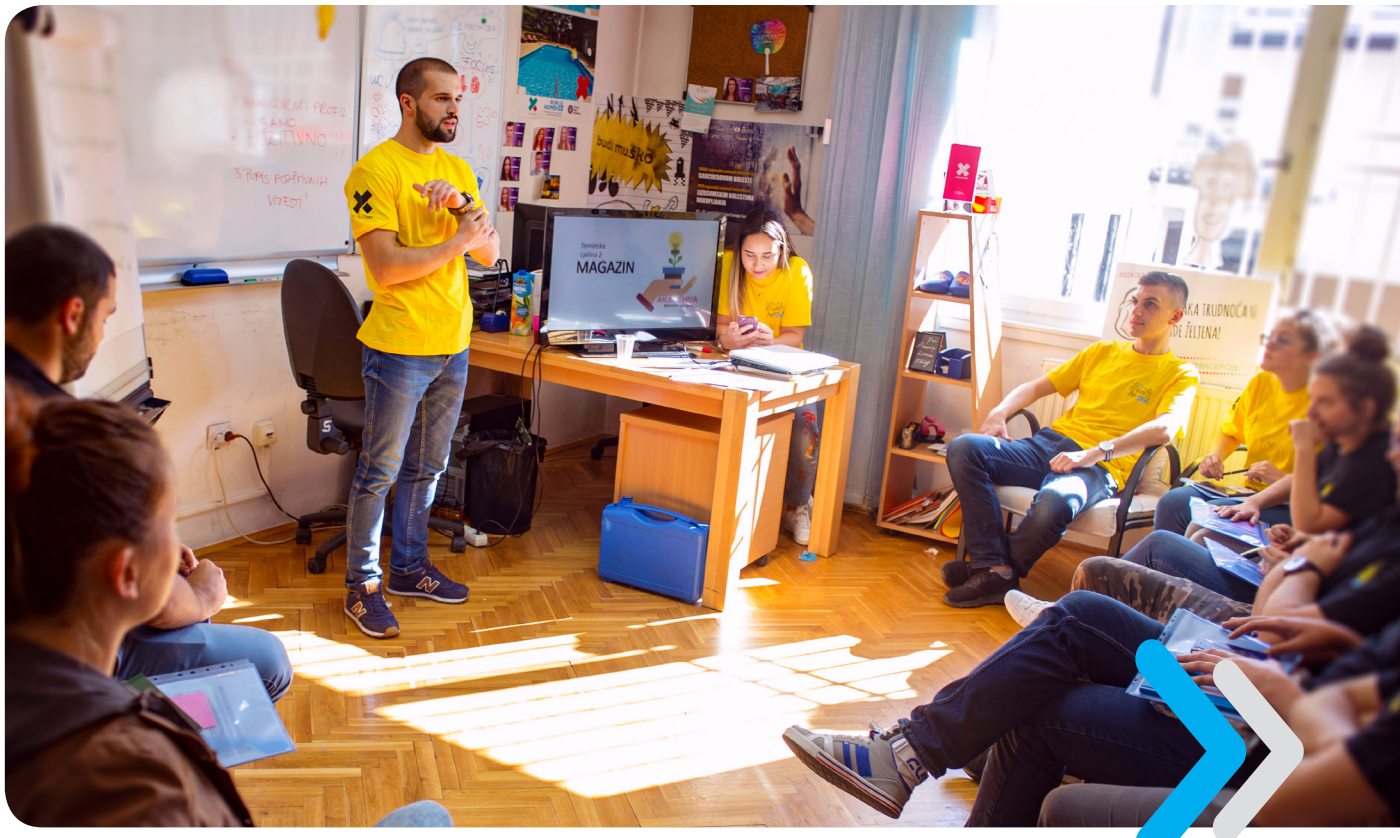
Qëllimi i këtij dokumenti është të kapë elementet thelbësore të modeleve të ndryshme të shkallëzimit të përdorura nga partnerët lokalë dhe CARE në kontekste të ndryshme për të zbatuar Programin Y - të Rinjtë –– Qasje Inovative në Parandalimin e DHBGJ dhe Promovimin e Jetesës së Shëndetshme për Burrat e Rinj dhe Gratë e Reja në Rajonin e Ballkanit. Për ta bërë këtë, modele të ndryshme (p.sh. edukimi bashkëmoshatarë për bashkëmoshatarë vs aspektit të ofrimit të mësimdhënësve, aspekti i angazhimit të komunitetit, Programi Y me modelin e të rinjve në rrezik, aspekti i ofrimit offline vs. online, etj.) dhe proceset për të strukturuar, zhvilluar dhe zbatuar ato paraqiten dhe analizohen gjatë gjithë dokumentit. Konkretisht, dokumenti paraqet një përmbledhje dhe krahasim të shtigjeve dhe modeleve të ndryshme të shkallëzimit të zhvilluara që nga viti 2016 në pesë vendet e synuara të projektit. Ai gjithashtu paraqet nivelin e suksesit të tyre në integrimin e Programit Y në mjedisin shkollor dhe jashtë shkollës. Janë paraqitur gjithashtu kushtet themelore të lidhura me kontekstin, kapacitetin dhe strategjinë që kanë mundësuar ose kufizuar proceset e shkallëzimit dhe perspektivat e qëndrueshmërisë. Vëmendje e veçantë i kushtohet karakteristikave kritike dhe pyetjeve kryesore që do të merren në konsideratë në përsëritjen ose përpjekjet e shkallëzimit në të ardhmen, dhe / ose shkallët më të larta përtej fushëveprimit aktual gjeografik.

Para së gjithash, dokumenti ka për qëllim që CARE dhe organizatat e saj partnere të shoqërisë civile të informojnë programimin dhe vendimmarrjen lidhur me Programin Y. Sidoqoftë, informacioni dhe analiza e ofruar mund të përdoren gjithashtu për qëllime avokimi dhe promovimi, si dhe për zgjerimin e fushëveprimit të programit. Kjo posaçërisht shkon për pjesën e konkluzioneve dhe rekomandimeve që mbulon një spektër idesh me synimin për të adresuar nevojën për t’iu qasur kontekstit ndryshues dhe sfidues, për të marrë masa të mjaftueshme dhe të përshtatshme për të siguruar ndryshime që varen shumë nga faktorët dhe aktorët e jashtëm. Ai synon gjithashtu të

zgjerojë fushën e veprimit, të vazhdojë me promovimin e rezultateve dhe përsëritjen e modelit në kontekste të tjera të interesuara në qasjet integruese, të përdorë përvojën dhe njohuritë e gjera në arritjen e rezultateve transformuese-gjinore, etj. Dokumenti adreson përparësitë specifike për të mbështetur veprimet e mëtejshme gjatë gjithë ciklit të menaxhimit të projektit, por gjithashtu, përmes planifikimit të përbashkët dhe individual strategjik (të projektit dhe organizimit) dhe planifikimit të veprimit - nga analiza e kontekstit dhe grumbullimi i informacionit, përmes ndërtimit të rrjeteve dhe të koalicioneve, në kufizimin e procesit të veçantë arsimor.

Vlerësimi i zbatuar dhe raporti pohojnë se variacionet e modelit pasqyrojnë logjikën e ndërhyrjes, kapacitetet e organizatave partnere dhe orientimin afatgjatë strategjik, si dhe kushtet institucionale (momentale). Me këtë që u tha, mund të konkludohet se qasja e përgjithshme e Programit Y dhe strategjitë e programit të organizatave specifike mund të replikohen lehtësisht në të gjithë Ballkanin (Perëndimor). Duke qenë se agjencia / organizatat zbatuese janë të pajisura me njohuri dhe aftësi të mjaftueshme për t'u marrë me barazinë gjinore dhe zhvillimin pozitiv rinorë, ato njihen si të tilla nga institucionet lokale dhe politikëbërësit brenda komuniteteve të tyre. Më e rëndësishmja, ata vazhdimisht mbledhin dëshmi për grupet e synuara dhe kontekstin e tyre në përgjithësi dhe krijojnë partneritete dhe bashkëpunime përkatëse ndër-sektoriale dhe brenda-sektoriale.

Në fund, dokumenti kërkon të shkojë përtej asaj që tashmë është raportuar dhe ndarë, duke dhënë një shqyrtim nga ekspertë të procesit gjithëpërfshirës dhe kompleks të zbatimit dhe në atë mënyrë, të shërbejë si bazë dhe rrugë për një vlerësim të gjerë të jashtëm.

2

Metodologjia

2. Metodologjia

2.1. Qasja, objektivat dhe kufizimet

Raporti bazohet në vlerësimin cilësor ex-post të zbatimit/shkallëzimit të Programit Y në pesë vendet e projektit dhe analizën e mundësuesve dhe pengesave strukturore për efektivitetin dhe/ose ndikimin më të mirë të programit. Qasja i përgjigjet Kritereve Katër-Dimensionale[1] dhe praktikave standarde ndërkombëtare në vlerësimin cilësor.

Përmes një rishikimi të dokumentacionit përkatës dhe intervistave me palët kryesore të interesit, raporti dokumenton shtigjet e zbatimit/shkallëzimit të programit Y dhe zbatimin e përbërësve të tij kryesorë. Ai përqëndrohet në shkallën në të cilën praktikat ekzistuese tregojnë potencial për të shërbyer si model për zbatimin në të ardhmen, në varësi të kushteve kontekstuale. Konkretisht, dokumenti synon të sistematizojë praktikat e zbatimit, mundësuesit dhe pengesat për zbatimin/shkallëzimin me sukses dhe identifikimin e kushteve që mund të jenë të vështira për t'u replikuar. Për më tepër, edhe pse nga një kornizë tjetër metodologjike, ajo ofron disa ide për përshtatjen e modelit për targetimin e grupeve të ndryshme të synuara. Vëmendja kryesore i është kushtuar mënyrës se si gjetjet mund të përdoren për të informuar programet e ardhshme të CARE dhe organizatave partnere.

Sa i përket kufizimeve teknike, raporti ishte i kufizuar nga kohëzgjatja e caktimit, veçanërisht në lidhje me gjerësinë e dokumentacionit të projektit që paraqet një larmi modelesh / elementesh dhe numrin e akterëve-vendet në fokus. Megjithëse disa palë të interesit ishin të vështira për t'u arritur për shkak të orareve të tyre të ngjeshura ditore, pushimeve dhe rrethanave specifike të lidhura me pandeminë, nuk janë përballur me asnjë sfidë / kufizim tjetër teknik në këtë drejtim.

Sa i përket kufizimeve strukturore, modeli i Programit Y ka patur një kurs shumë të larmishëm zbatimi në pesë vendet e synuara, duke përfshirë kombinime specifike dhe të larmishme të elementeve të tij gjatë zbatimit. Modeli ka qenë i larmishëm në strukturë, mbështjellës, fokus dhe karakteristika të tjera, kështu që ka qenë e vështirë ta konsiderosh atë si një model të kompletuar në analizën ex-post. Këto fakte ngrisin gjithashtu një sërë pyetjesh shtesë të efekteve të modelit në tërësinë e tij, elementet e tij të ndryshëm, kryqëzimet midis elementeve specifike dhe përfitimeve të mundshme dhe / ose mungesave në procesin e institucionalizimit të tij (shtrirja dhe efektiviteti kundrejt cilësisë dhe ndikimit). Sidoqoftë, këto pyetje mund të shtjellohen më tej brenda proceseve të brendshme të të nxënit dhe / ose vlerësimit të jashtëm.

1 Në krijimin e besueshmërisë, Lincoln dhe Guba krijuan kritere të rrepta në hulumtimin cilësor, të njohur si besueshmëria, varshmëria, konfirmueshmëria dhe transferueshmëria - Kriteret me katër dimensione

2.2. Metodat dhe grumbullimi i të dhënave

Të dhënat janë grumbulluar përmes a) një shqyrtimi studimor të dokumentacionit dhe burimeve të lidhura me projektin, b) intervistave të detajuara në internet me palët kryesore të interesit (CARE dhe stafin e organizatave partnere të përfshira në zbatimin e projektit).

Një studim në zyrë ishte bazuar në leximin dhe analizimin e dokumenteve të dhëna vlerësuesit nga CARE dhe OSHC-të partnere, përfshirë raportet e projekteve dhe produktet e zhvilluara, raportet e monitorimit dhe narrativës, programin e trajnimit dhe materialin.

Intervistat e hollësishme janë kryer me stafin e CARE dhe menaxherët / koordinatorët e projektit dhe stafin tjetër përkatës nga organizatat e shoqërisë civile që kanë qenë të angazhuara në zbatimin e YMI-së në pesë vende të synuara - Kroacia, Bosnja dhe Hercegovina, Serbia, Kosova dhe Shqipëria. Intervistat e detajuara janë organizuar përmes takimeve në internet, për shkak të rrethanave të lidhura me pandeminë. Një listë e intervistuarve me orar intervistash është përcaktuar nga eksperti me mbështetjen e Këshilltarit të Lartë të CARE YMI. Të gjitha intervistat ishin gjysmë të strukturuara që përmbajnë pyetje të përcaktuara në përputhje me TeR. Intervistat janë zhvilluar në gjuhët BKS dhe angleze dhe kanë zgjatur rreth 45-90 minuta.

Pyetjet e intervistës ishin si më poshtë:

1. Cilat janë mënyrat e ndryshme që Programi Y është shkallëzuar? Ku, pse dhe si?
2. Cilat praktika dhe modele ekzistuese po tregojnë potencialin më të mirë dhe mund të shërbejnë si modele për të ardhmen? Pse kështu?
3. Cilët janë faktorët kufizues të zbatimit të modelit në kontekste të ndryshme?
4. Cilat janë kushtet që mundësuan suksesin?
5. Cilat janë burimet ose kushtet e shkallëzimit që mund të jenë të vështira për t'u replikuar?
6. Cilat janë sugjerimet për përshtatjen e modelit për shënjestrimin e grupeve të ndryshme të synuara dhe përdorimin e kanaleve të reja (p.sh. në internet)?

3

Përmbledhje e procesit të shkallëzimit të Programit Y

3. Përmbledhje e procesit të shkallëzimit të Programit Y

3.1. Historiku

Programi Y është një mjet për zhvillimin transformues gjinor dhe pozitiv të të rinjve i krijuar për studentë meshkuj dhe femra (14 deri në 19 vjeç), mësimdhënës/e të shkollave të mesme të shkollave të mesme, drejtorë shkollash, punëtorë rinorë dhe profesionistë të tjerë që punojnë me djem dhe vajza adoleshente dhe vendimmarrës sektorial me synimin për të shndërruar mjedisin shkollor në një mjedis që mbështet dhe ushqen barazinë gjinore dhe promovon një kulturë pa dhunë. ***Programi është i bazuar në besimin e YMI-së se nëse nxënësit/et mësojnë të njohin normat e dëmshme gjinore dhe u ofrohen hapësira të sigurta për të praktikuar pyetjet për këto konstrukte, atëherë ekziston një gjasë më e madhe e inkorporimit të ideve të reja në mbështetje të sjelljes së paanshme, të shëndetshme dhe jo të dhunshme gjinore që përfundimisht do të prodhonin ndryshime më të mëdha shoqërore.***

YMI ka punuar në inkurajimin e qëndrimeve dhe sjelljeve të barabarta gjinore në mes të burrave të rinj dhe zvogëlimin e dhunës ndaj vajzave (të reja) dhe dhunës në mes ashkëmoshatarëve.

2013
Shqipëri

2010
Kosova

2007
Bosnje dhe Hercegovinë, Kroaci dhe Serbi

Që nga viti 2007, YMI ka punuar për të inkurajuar qëndrime dhe sjellje të barabarta gjinore midis burrave të rinj dhe për të zvogëluar dhunën ndaj grave (të reja) dhe dhunën e bashkëmoshatarëve në Bosnjë dhe Hercegovinë, Kroaci dhe Serbi. Kjo u zgjerua në Kosovë në 2010 dhe në Shqipëri në 2013. Të udhëhequr nga CARE Ballkan, me mbështetje teknike nga Promundo dhe Qendra Ndërkombëtare për Hulumtime për Gratë (ICRW) dhe mbështetje financiare nga Ministria Norvegjeze e Punëve të

Jashtme, Bashkëpunimi Austriak për Zhvillim, Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim, Fondacioni Oak dhe CARE Deutschland, ky program është ballafaquar me normat shoqërore rreth maskulinitetit dhe dhunës përmes punëtorive edukative të bazuara në shkollë, angazhimit të komunitetit dhe fushatave të normave shoqërore që synojnë djemtë adoleshentë (në fazat e tij fillestare) dhe djemtë dhe vajzat adoleshente (në fazat e mëvonshme), të moshës 14-19.

3.2. Qasja dhe dimensionet

Qasja e Programit Y (si dhe qasja e YMI në përgjithësi) bazohet në një kurrikulë transformuese-gjinore të zhvilluar brenda/për Programin M, i cili ishte përshtatur nga Programi H[2] i InstitutoPromundo, dhe i dizajnuar për të nxjerrë reflektim kritik mbi normat gjinore që nxisin dhunën dhe sjellje të tjera jo të shëndetshme.

Manuali i Programit Y ofron përshkrimin e mëposhtëm të dy përbërësve kryesorë të modelit:

1. Kurrikula (dhe procesi arsimor) i përbërë nga katër pjesë tematike - zhvillimi i identitetit, dhuna jashtë, seksualiteti dhe mbrojtja e shëndetit dhe të drejtave seksuale dhe riprodhuese, dhe prindërit e shekullit 21, për një total prej 40 punëtorive edukative prej 45-90 minutash secili. Në kontekstin e vlerësimit, procesi arsimor mund të hulumtohet më tej përmes aspektit të grupeve të synuara dhe si i tillë, modeli përfshin edukimin e mësimdhënësve dhe edukimin e përfituesve të fundit.

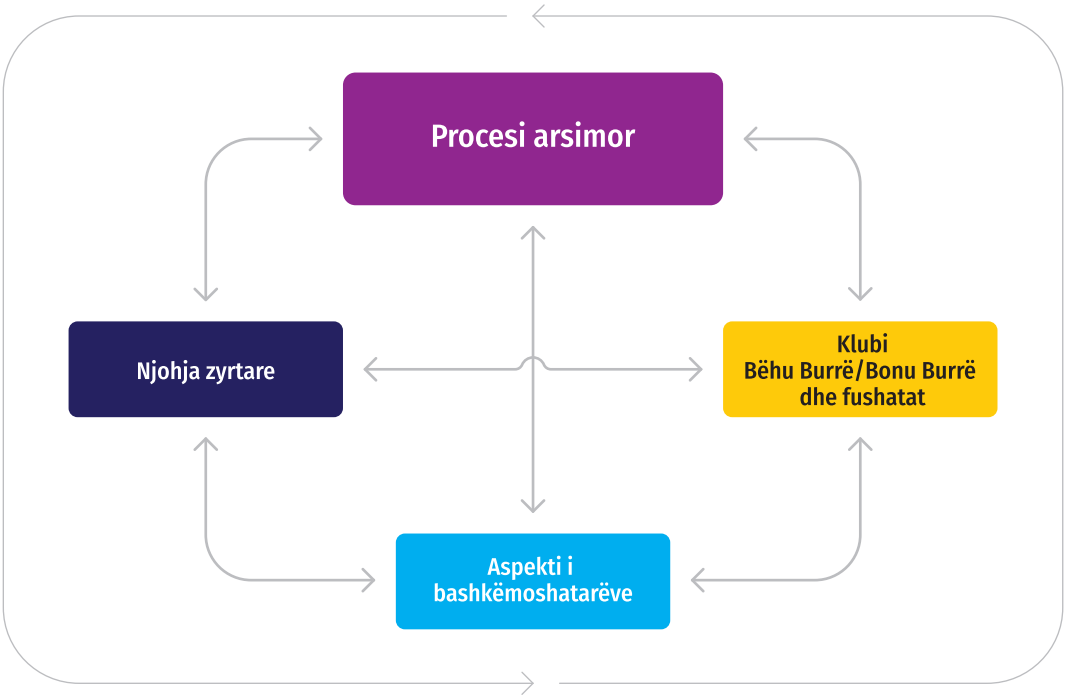
2. Fushatat e normave shoqërore në nivel shkolle dhe komuniteti të mbështetur nga një larmi materialesh arsimore, media sociale dhe veprime të organizuara nga klubet “Bëhu Burrë/

2 Më shumë informacion në dispozicion në https://promundoglobal.org/programs/program-h/#

Bonu Burrë" nga djem dhe vajza të reja. Dy komponentë relativisht të pavarur mund të vërehen brenda këtij dimensioni - Klubet "Bëhu Burrë/Bonu Burrë" që funksionojnë dhe bëjnë fushatë (brenda shkollave dhe brenda komuniteteve).

Për qëllime analitike dhe bazuar në rëndësinë e përmendur në mënyrë të qartë, por edhe të nënkuptuar në mënyrë strukturore të institucionalizimit të Programit në rrugën e tij drejt qëndrueshmërisë, një dimension shtesë (elementi i modelit) identifikohet në procesin e vlerësimit:

Figura 1: Modeli Dinamik i Programit Y

3. Njohja zyrtare, përfshirë njohjen e Programit Y brenda kornizave rregullatore të vendeve të synuara (siç janë dokumentet strategjike, politikat lokale, etj.), akreditimi për zhvillimin profesional të mësimdhënësve brenda sistemeve arsimore të vendeve, etj., por gjithashtu, rruga drejt tij (duke krijuar masën kritike dhe forcimin e pozitës negociuese). Ky dimension karakterizohet nga dy rrjedhat e tij - ndërtimi i aleancës dhe avokimi/lobimi.

   Sidoqoftë, akterët përkatës njohin dimensionin shtesë gjysmë-autonom të programit transformues gjinor si një mundësues thelbësor për zbatimin e suksesshëm të modelit (të paktën në fazat e tij të mëparshme me Programin M):

4. Aspekti i bashkmoshatarëve si brenda proceseve arsimore dhe në proceset e angazhimit në shkollë dhe komunitet. Ky dimension mund të rrjedh gjithashtu nga dokumentet që paraqesin qasjen bazike të YMI, e cila do të shtjellohet më tej në seksionet vijuese të këtij raporti.

Për të mbështetur zbatimin e tij të gjerë, një pako edukative për Programin Y është përgatitur bashkërisht nga të gjithë partnerët e programit dhe është ndarë me të gjithë aktorët e përmendur. Pako e përgatitur përfshinë manualin e Programit Y dhe udhëzuesit për fushatën, monitorimin dhe vlerësimin dhe mbledhjen e fondeve. Manuali ofron udhëzime të hollësishme për facilitatorët për zbatimin e secilës punëtori, duke përfshirë rezultatet e parashikuara kognitive, afektive dhe psikomotorike.

3.3. Elementet e përbashkëta në procesin e shkallëzimit

Në qasjen e saj integrale, që korrespondon me dimensionet e përmendura 3+1, CARE dhe partnerët e projektit kanë ofruar si vijon: Manuali i Programit Y, trajnimi për mësimdhënësit, trajnimi për edukatorët bashkëmoshatarë, punëtori për nxënësit/et e shkollës së mesme, avokimi për të përfshirë Programin Y në kurrikulat e përgjithshme të shkollës, aktivitetet e fushatës në shkollë, aktivitetet e fushatës me bazë në komunitet, angazhimi brenda klubeve "Bëhu Burrë/Bonu Burrë" të të rinjve dhe aktivitetet motivuese (shfaqje teatrale, art rrugor, punëtori muzike / arti, etj.). Takimet fillestare informuese me institucionet përkatëse të mandatuara me politikën edukative në secilin vend / kanton janë organizuar për të fituar qasje në shkolla dhe këto janë pasuar me prezantimin e Programit në shkolla. Për më tepër, monitorimi dhe vlerësimi kanë qenë një pjesë integrale e Programit Y në formën e tij bazike në të cilën organizatat partnere kanë qenë përgjegjëse të vetme për zbatimin e komponentës kryesore - punëtoritë arsimore. Në kontekstin e shkallëzimit të programit dhe bazuar në analizën ex-post, aktivitetet që futeshin drejtpërdrejt në shkallëzimin e programit (edhe pse në nivele të ndryshme) ishin trajnimet e mësimdhënësve, sigurimi i burimeve (manuali i Programit Y) dhe/ose aktivitetet e avokimit.

Në periudhën e shkallëzimit (2017 deri në 2020), partnerët në të pesë vendet e projektit - Bosnjë dhe Hercegovinë, Kroaci, Serbi, Shqipëri dhe Kosovë - kanë zbatuar të gjitha aktivitetet e përmendura me një rritje të konsiderueshme të mbulimit të përfituesve të fundit (burra dhe gra të rinj), përfituesit ndërmjetës (edukatorët) dhe grupet e synuara të avokimit (aleatët dhe institucionet përkatëse sektoriale). Konkretisht, bazuar në raportet e disponueshme, me **komponentën e tij edukative** para krizës COVID-19, Programi Y është zbatuar në 181 shkolla të mesme (dhe 38 shkolla fillore) dhe ka arritur në 1,268 mësimdhënës, 34,121 nxënës dhe 1,260 studentë të universitetit. Në të njëjtën periudhë, 230,829 të rinj janë kontaktuar drejtpërdrejt dhe 5,616,521 përmes mediave sociale nga 175 **aktivitete të fushatës** së Programit (në shkolla, komunitete, në internet) dhe 2,632 të rinj shtesë ishin rregullisht aktivë në 33 klube "Bëhu Burrë/Bonu Burrë" në shkolla dhe komunitete. Me aktivitetet e tij që synojnë **ndërtimin e aleancave** – krijimin e një koalicioni /lëvizje rajonale për stilet e shëndetshme të jetesës, parandalimin e dhunës dhe barazinë gjinore si dhe futjen e Programit Y në programet shkollore, projekti ka kontaktuar 15,968 të rinj, mësimdhënës, prindër dhe akterë të tjerë të cilët kanë kanë qenë të angazhuar në 147 evenimente, veprime publike dhe takime/konferenca rreth Edukimit të Shkathtësive të Jetesës. Më në fund, vetëm në periudhën tre mujore nga fillimi i përhapjes së COVID-19, 62.524 persona të tjerë janë angazhuar në internet (online). Përhapja shërbeu si një mundësi për Ekipin e YMI për të zbatuar një kurs tashmë të zhvilluar në internet si një platformë edukative shumëgjuhëshe për mësimdhënësit dhe edukatorët, gjë që padyshim do të rrisë ndikimin dhe suksesin e procesit të shkallëzimit të Programit Y në të ardhmen, si në aspektin e qasshmërisë ashtu edhe atë të efikasitetit të kostos.

Komponenti edukativ

181 shkolla të mesme (dhe 38 shkolla fillore)

U arrinë:

1,268 mësimdhënës/se

34,121 nxënës/e

1,260 studentë të universiteteve.

Ndërtimi i aleancave

U arrinë:

15,968 të rinj/reja, Mësimdhënës/e, prindër dhe palë të interesuara

62,524 persona të angazhuar online

147 ngjarje, aksione publike dhe takime/konferenca rreth Edukimit për Aftësi Jetësore

Aktivitetet e fushatës

175 fushata

5,616,521 persona të arritur përmes rrjeteve sociale

33 Klube Bonu Burrë

2,632 pjesëtarë aktivë të Klubeve Bonu Burrë

Përpjekjet për avokim/lobim

Ministritë përkatëse në Kosovë, Serbi, B&H dhe Kroaci të mandatuara me politikat edukative dhe vendimmarrjen dhe/ose institucionet e tyre relevante (agjensitë e ministrive, shërbimet, institucionet, etj.) japin lejen zyrtare për të implementuar programin dhe akreditimin zyrtar për të implementuar programin në procedurë të ngjashme.

Më në fund, brenda procesit të shkallëzimit, **përpjekjet për avokim/lobim** rrezultuan në verifikimin/akreditimin e programit për zhvillimin profesional të mësimdhënësve dhe/ose personelit të shkollës, dhe/ose punëtorëve të rinj në Kosovë, Serbi, BeH dhe Kroaci. Përveç disa variacioneve të vogla, kryesisht të lidhura me organizimin administrativo-territorial, baza rregullatore për akreditimin e programit është e njëjtë në të pesë vendet. Gjegjësisht, ministritë e mandatuara me politikat edukative dhe vendimmarrjen dhe/ose institucionet e tyre përkatëse (agjencitë e ministrive, shërbimet, institutet, etj.) japin lejen zyrtare për të zbatuar programin dhe akreditimin zyrtar për zbatimin e programit nën procedura të ngjashme. Hapi tjetër në rrugën drejt institucionalizimit të mëtejshëm të programit është nxitja shtesë për avokimin/lobimin për prezantimin e Programit Y si një lëndë e detyrueshme për Edukimin për Shkathësitë e Jetesës në të gjitha shkollat e mesme, siç thuhet në dokumentet e programit.

Sa i përket efekteve të Programit në periudhën e shkallëzimit, anketa fundore[3] regjistroi progres në shkallën prej 10% deri në 20% (me nivelin më të lartë të suksesit në Tiranë me rreth 60%). Progresi evidentohet në uljen e niveleve të incidenteve të dhunës psikologjike (nga 1% në 12%), dhunës fizike (variacion deri në 21%) dhe dhunës fizike ndaj grave të reja (nga 3% në 8%).

10%–20%

Ndryshimet pozitive të dokumentuara në qëndrimet dhe sjelljet e nxënësve.

60%

Shkalla më e lartë e suksesit u regjistrua në Tiranë.

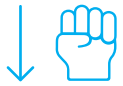
1%–12%

Ulja e rasteve të dhunës psiqike.

3 Shembulli i të anketuarve nga sondazhet fillestare dhe ato të sondazhit të fundit ndryshon dukshëm në shpërndarjen e gjinisë (sondazhi fillestar: 57% e meshkujve dhe 43% e femrave të intervistuara kundrejt sondazhit përfundimtar: 39% e meshkujve dhe 62% e grave të anketuara). Kjo mospërputhje metodologjike duhet të merret parasysh në veprimet e ardhshme të promovimit të rezultateve.

deri në 21%

Ulja e rasteve të dhunës fizike.

3%–8%

Ulja e niveleve të incidenteve të dhunës fizike ndaj grave të reja

Që nga fillimi i tij, programi është përqendruar në adresimin e nevojave specifike të komunitetit dhe zbutjen e pengesave strukturore, institucionale dhe shpesh individuale në rrugën drejt qëndrueshmërisë së misionit të tij (barazia gjinore dhe zhvillimi pozitiv i të rinjve) dhe mjeteve (Programi Y) në secilën prej vendeve të synuara. Përveç udhëzimeve të qarta, funksionale dhe profesionale të CARE, shkathtësia dhe kapaciteti përshtatës i partnerëve të projektit mund të konsiderohen si nxitës kryesorë të efektivitetit të programit. Kështu, variacionet specifike në grupet e synuara, qasjet e fushatës dhe rrugët e institucionalizimit ishin të pranishme gjatë fazës së shkallëzimit dhe do të shtjellohen më tej në seksionin tjetër.

3.4. Variacionet e modelit

Edhe pse korniza institucionale dhe legjislative në të gjitha vendet pasqyron përpjekjet e caktuara kundrejt përmirësimit të barazisë gjinore dhe zvogëlimit të dhunës dhe diskriminimit në baza gjinore, ndryshimet de facto në shoqëri duket se kanë ngecur. Studime të shumta rajonale mbi qëndrimet e të rinjve ndaj normave dhe diskriminimit gjinor, por edhe në statistikat e rritjes së dhunës në bazë gjinore dhe diskriminimit në bazë gjinore, ende pasqyrojnë një çekuilibër të dukshëm në barazinë gjinore. Kultura patriarkale, tendencat e ri-tradicionalizimit dhe mungesa e vullnetit politik për të adresuar në mënyrë gjithëpërfshirëse problemin e pabarazisë gjinore - për shkak të shfaqjes së nacionalizmit dhe diskurseve të krahut të djathtë - ka krijuar kontekst (-e) kulturorë sipas vlerave më tradicionale dhe konservatore, duke dobësuar pozitën e avokatëve në përpjekjet e tyre për të arritur barazinë gjinore në të gjitha aspektet e jetës shoqërore dhe politike.

Konteksti i programit karakterizohet pak a shumë nga ambiente të afrueshme de iure, me antipati të ngulitura thellë drejt progresit thelbësor të reflektuar në rritjen e barazisë gjinore dhe respektimin e plotë të të drejtave të njeriut në përgjithësi. Kjo për shkak se nivelet e shfaqjes së rezistencës ndaj ndryshimit të normave shoqërore dhe përmirësimit të barazisë ndryshojnë pak nga vendi në vend[4] dhe nga një fazë në tjetrën. Megjithatë, ne të gjitha vendet e targetuara, rrethanat kanë ndryshuar ndjeshëm, kryesisht si reflektim i prioriteteve momentale, sesa strategjike - datat e zgjedhjeve, vizitat nga zyrtarët e BE-së, rishpërndarja e pushtetit brenda partive politike, por edhe si pasojë e ndryshimeve individuale brenda institucioneve. Kështu, raporti pohon se variacionet e modelit pasqyrojnë kapacitetet e organizatave partnere dhe orientimin afatgjatë strategjik, nga njëra anë, dhe kushtet momentale institucionale, nga ana tjetër, më shumë sesa një larmi të thellë kontekstuale (midis vendeve).

3.4.1. Bosnja dhe Hercegovina

Për të naviguar nëpër strukturën komplekse administrative në B&H[5], CARE dhe organizatat partnere kanë zbatuar veprime avokimi dhe lobimi në nivelet e njësive, nivelet kantonale, madje edhe nivelet lokale. Nismat e dedikuara të katër akterëve kryesorë (CARE, Perpetuum Mobile, Shoqata XY dhe OJQ Youth Power) rezultuan në njohjen zyrtare të Programit Y si më poshtë:

4 I vetmi ndryshim strukturor potencialisht i rëndësishëm midis vendeve të synuara është se Kroacia është Shtet Anëtar i BE-së, ndërsa të tjerët janë ose kandidatë (Serbi dhe Shqipëri) ose vende potenciale kandidate (BeH dhe Kosovë).

5 B&H përfshin dy njësi: Federatën e Bosnjës dhe Hercegovinës dhe Republikën e Serbisë. Zyrtarisht pjesë e të dy entiteteve është qarku Brčko, një njësi administrative multi-etnike vetëqeverisëse. Të dy entitetet kanë një Kryeministër dhe 16 ministri (përfshirë Ministrinë e Arsimit). Federata është e ndarë për më tepër në 10 kantone, secili me qeverinë e vet administrative dhe autonominë relative për çështjet lokale siç janë arsimi dhe kujdesi shëndetësor.

Entitet		Njohja zyrtare	Procesi arsimor
Republika e Serbisë (RS)		Akreditуar dhe me leje nga Ministria e Arsimit dhe Kulturës për t'u përdorur gjatë aktiviteteve shkollore jashtëshkollore në nivelin e njësisë. Njohur nga Plani i Veprimit të Arsimit dhe Strategjia e Rinisë e miratuar nga Qeveria. Njohur nga Qyteti i Banja Llukës dhe zbatuar brenda dy projekteve të qytetit. Njohur si mjet për punën me përfituesit e rinj të sistemit të mbrojtjes sociale.	Drejtuar nga Perpetuum Mobile, zbatuar si klasa jashtëshkollore nga edukatorë kolegë, të mbështetur / organizuar nga mësues dhe të monitoruar në nivel lokal nga pedagogë / psikologë. Edukatorët kolegë të rekrutuar nga shkolla dhe organizata dhe të trajnuar për 2-3 ditë. Mësuesit trajnohen për 2-3 ditë.
Federata e Bosnje dhe Herzegovinës (FBIH)	Kantonet Hercegovinë-Neretva dhe Bosnje-Podrinje	Akreditуar dhe futur si një lëndë e detyrueshme në të gjitha shkollat e mesme në dy kantone nga Ministritë përkatëse të Arsimit. Në Kantonin Hercegovinë-Neretva, punëtoritë nga Programi Y janë të detyrueshme të zbatohen në 25% të klasave në shtëpi çdo vit.	Drejtuar nga OJQ Fuqia e të Rinjve në Kantonin HN dhe Shoqata XYin Kantoni Bosnje-Podrinje zbatuar përmes klasave të rregullta në shtëpi nga edukatorë kolegë, të mbështetur/organizuar nga mësues dhe të monitoruar në nivel lokal nga pedagogë/psikologë. Edukatorët kolegë rekrutohen në koordinim me pedagogët e shkollës dhe trajnohen për 2-3 ditë çdo vit shkollor (3 nivele trajnimi). Pedagogët trajnohen për të përmirësuar aftësitë e tyre në koordinimin dhe monitorimin e proceseve të trajnimit në shkolla. Mësuesit nga Kantoni Boshnjak-Podrinje janë trajnuar për 9 ditë në tre cikle trajnimi tre-ditore për të qenë në gjendje të planifikojnë, organizojnë dhe zbatojnë seminare të Programit Y si pjesë e klasave në shtëpi.
	Kantoni i Sarajevës	Aktualisht, Programi Y është duke u pilotuar në Kantonin e Sarajevës.	Për shkak të nevojës për të trajnuar afër 1000 mësues, Ministria Kantonale vendosi që të ketë një grup testues të shkollave dhe për të futur gradualisht programin në të gjitha shkollat. Vlerësimi i aftësisë së mësuesve dhe analiza e kurrikulës u zbatuan për të informuar procesin e akreditimit.

Mundësuesit:

- Organizatat partnere me aftësi të larta dhe të ditura, të njohura si akterë të rëndësishëm në fushat e mëposhtme të politikave: politikat lokale (të qytetit), politika e të rinjve dhe politika e mirëqenies sociale (Perpetuum Mobile), politika arsimore (Perpetuum Mobile dhe XY), shëndeti seksual dhe riprodhues (XY) dhe si të tilla, janë pozicionuar të lobojnë për integrimin e Programit Y në politikat sektoriale s.

Pengesat:

- Institucionet nuk i njohin potencialet e qasjes së bashkëmoshatarëve.

Praktikë e mirë:

- (RS) Rrjeti i qendrave rinore MOCART[6] regjistruar në 2014 shërben si një platformë për rekrutimin dhe trajnimin e edukatorëve kolegë - BMC të cilat zbatojnë Programin Y brenda aktiviteteve të tyre të rregullta.

- (FBiH) Punëtoritë integrohen me sukses në klasët në shtëpi.

- Vlerësimi i kapacitetit para trajnimeve të mësuesve dhe edukatorëve kolegë.

- Shkolla është e afrueshme si komunitet - të gjithë mësuesit brenda shkollave janë trajnuar në Programin Y, i cili mbështet më tej angazhimin e tyre me prindërit dhe ndërtimin e qasjes dhe integrimit të përmbajtjes.

- Përshtatja - përmbajtja përfundimtare është rënë dakord me të gjithë akterët në shkollë.

- (FBiH) Qasja e avokimit: përfaqësuesit e organizatave dhe institucioneve të angazhuara aktualisht paraqesin modelin tek përfaqësuesit e rinj të kantonit në shënjestër - modeli i presionit të kolegëve.

6 M.O.C.A.R.T. (Rrjeti i Qendrave Rinore për Zhvillimin dhe Trajnimin e Animacioneve të Republikës së Serbisë).

3.4.2. Kosova

Njohja zyrtare	Procesi arsimor
Akreditуar nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë. Përmbajtja e Programit Y të përfshira në manualin dhe udhëzimet e Ministrisë për luftimin e stereotipeve gjinore dhe promovimin e barazisë gjinore në shkolla. SIT nënshkroi një Memorandum Mirëkuptimi me Universitetin e Prishtinës për të zbatuar Programin Y për studentët e Universitetit. Nënshkruhet memorandum i mirëkuptimit me disa komuna për të rritur metodologjinë e YMI në vende të ndryshme rurale dhe urbane.	Drejtuar nga SIT (Kosova Qendrore dhe Lindore), GWY/YMCA (Kosova Perëndimore), implementuar si klasa jashtëshkollore nga edukatorë kolegë, të mbështetur / organizuar nga mësues dhe të monitoruar në nivel lokal nga pedagogë / psikologë. Programi Y zbatohet gjithashtu brenda BMC. Edukatorët kolegë rekrutohen përmes aktiviteteve të rregullta të organizatave dhe përmes thirrjes së hapur dhe trajnohen për 1 ose 3 ditë (në varësi të burimeve të disponueshme). Mësuesit trajnohen për 1 ose 3 ditë (në varësi të burimeve të disponueshme). Punëtori online të implementuara gjatë pandemisë COVID-19.

Mundësuesit:

- Organizatat partnere me aftësi të larta dhe të ditura, të njohura si aktorë të rëndësishëm në fushat e mëposhtme të politikave: politikat lokale (të qytetit), politika rinore, politika gjinore dhe mirëqenia sociale dhe si të tilla, janë pozicionuar të lobojnë për integrimin e Programit Y në politikat sektoriale.

Pengesat:

- Nivele të larta të paragjykimeve ndaj temave kryesore/të rëndësishme të Programit - gjinia dhe seksualiteti.

Praktikë e mirë:

- Prezantimi gradual i temës së kurrikulës.
- Bashkëpunimi me komunat lokale (p.sh. Prishtinë, Gjilan, Mitrovice, Kamenice, Gjakove, Prizren, Pejë).
- Bashkëpunimi me Ministrinë përmes skemës së bashkëfinancimit.
- Bashkëpunimi me Komunën e Prishtinës - SIT i mbështetur për të zgjeruar projektin YMI përmes shfaqjes teatrore.

3.4.3. Serbia

Njohja zyrtare	Procesi arsimor
Programit Y iu dha një status i veçantë me rëndësi publike si një program për zhvillimin profesional të mësuesve dhe stafit të shkollës nga Ministria e Arsimit. Një rekomandim i veçantë u dha për zbatimin e Programit Y në shkollat e mesme në të gjithë vendin. Bashkëpunim i vendosur me Shoqatën Kombëtare të Pedagogjisë dhe Psikologjisë.	Drejtuar nga Qendra E8 (Serbi) dhe Klubi Arsimor Rinor Sinergji, të zbatuara si aktivitete jashtëshkollore gjatë orëve të rregullta nga edukatorë dhe mësues bashkëmoshatarë, si dhe pedagogë, mbështetur/organizuar nga mësuesit, dhe monitorohet në nivel lokal nga pedagogë/psikologë dhe stafi i Qendrës E8. Programi Y zbatohet gjithashtu në kuadër të BMC, në formën e punëtorive shtesë, veprimeve publike dhe fushatave me bazë në shkollë. Edukatorët bashkëmoshatarë rekrutohen përmes aktiviteteve të rregullta të organizatave dhe propozohen nga stafi i shkollës dhe trajnohen për 1 ose 3 ditë (në varësi të burimeve të disponueshme). Mësuesit trajnohen për 1 ose 3 ditë (në varësi të burimeve të disponueshme). Punëtori online të implementuara gjatë pandemisë COVID-19.

Mundësuesit:

- Përvojat nga pilot punëtoritë online treguan potencial të madh për transformimin e programit në të ardhmen.

Pengesat:

- As an extracurricular, negotiations about the class to be used are time-consuming and complex issues which usually lead to irregularities in the tempo of implementation and thus limit its success (to some extent).
- Once the schools take over managing/coordinating role, both performance and results monitoring are being jeopardized.

Praktikë e mirë:

- Established collaboration with the National Association of Pedagogy and Psychology (School pedagogues and psychologists as very important stakeholders are involved in transferring Program Y mission within the schools and throughout their networks and representative associations).

3.4.4 Kroacia

Njohja zyrtare	Procesi arsimor
Akreditуar nga Ministria e Shkencës dhe Arsimit bazuar në rekomandimin e Agjencisë së Arsimit dhe Trajnimit të Mësuesve. Bashkëpunim i vendosur me Odën Kroate të Punëtorëve Social dhe Odën Kroate të Psikologëve, që rezultoi në njohjen zyrtare të seminareve të Programit Y si mundësi trajnimi/licencimi për punonjësit socialë dhe psikologët në zhvillimin e tyre profesional.	Menaxhuar nga Statusi M, zbatohet si klasë e rregullt në shtëpi si pjesë e detyrueshme e Edukimit Shëndetësor ose klasave të Edukatës Qytetare. Programi Y zbatohet gjithashtu brenda programeve të shkollës për parandalimin e dhunës nga Status M. Zbatuar në konviktet e studentëve, institucionet korrektuese për të mitur, si dhe në komunitetet rome. Punëtori online të implementuara gjatë pandemisë COVID-19.

Mundësuesit:

- Një organizatë partnere, Statusi M njihet si akter i rëndësishëm nga Ministria e Demografisë, Familjes, Rinisë dhe Politikës Sociale, dhe si i tillë ka marrë pjesë në proceset e politikave në lidhje me parandalimin e dhunës, edukimin e të rinjve, politikën rinore, etj.

- Programi Y është përshtatur në grupin e synuar (po përdoren disa punëtori nga Programi M).

Pengesat:

- Programi Y mund të zbatohet në mënyrë të pavarur nga Statusi M i cili mund të çojë në mungesë të sigurimit të cilësisë dhe monitorimit adekuat të rezultateve të programit. Nga ana tjetër, kjo gjithashtu mund të konsiderohet si një mënyrë drejt arritjes së një qëndrueshmërie më të madhe të programit.

Praktikë e mirë:

- Gjatë pandemisë COVID-19, Status M filloi zhvillimin e videove bazuar në Programin Y për Ministrinë e Shkencës dhe Arsimit si pjesë e programit kombëtar të shkollimit online.

- Angazhimi i vullnetarëve në aktivitetet e punëtorisë dhe zhvillimi i përmbajtjes informuese dhe arsimore online gjatë dhe pas bllokimit për shkak të COVID-19.

- Fushata Pink Jersey e cila mund të shërbejë si një udhërrëfyes për punën në të ardhmen me grupe të synuara shtesë..

3.4.5. Shqipëria

Njohja zyrtare	Procesi arsimor
Akreditimi është ende në pritje. Megjithatë, një studim nga Agjencia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin Parauniversitar rekomandoi Programin Y si një avantazh në plotësimin e boshllëqeve në kurrikulën ekzistuese. Janë nënshkruar memorandume të mirëkuptimit me Universitetin Marlin Barleti dhe me Universitetin e Filologjisë dhe Historisë të cilat rezultuan në pjesë të kurrikulës së Programit Y, duke u përfshirë në disa lëndë të kurseve bachelor dhe master të Universitetit Marlin Barleti - Zhvillimi i identitetit, Dhuna dhe abuzimi me drogën/alkoolin.	Drejtuar nga Vepro për Shoqërinë, zbatuar si klasa jashtëshkollore nga edukatorë bashkëpunëtorë. Edukatorët bashkëmoshatarë rekrutohen midis kursantëve të suksesshëm dhe përmes thirrjeve të hapura. Ata trajnohen përmes 2-3 muajsh praktikë në organizatë. Punëtori online të implementuara gjatë pandemisë COVID-19.

Mundësuesit:

- Programi Y është zbatuar në komunitetet e vogla rurale të cilët kanë qenë të etur për të përqafuar programe inovative të tilla si YMI dhe Programi Y dhe shumë të motivuar për shkak të mungesës së mundësive, veçanërisht për të rinjtë.

Pengesat:

- Sistemi i ngurtë arsimor, rezistenca ndaj çdo lloj ndryshimi brenda sistemit, niveli i lartë i paragjykimeve në lidhje me temat e shëndetit seksual dhe riprodhues brenda sistemit arsimor.

Praktikë e mirë:

- Lidhje e fortë me universitetet për shkak të mbledhjes së vazhdueshme dhe integrimit të reagimeve mbi Programin dhe vetë bashkëpunimin.

- Identifikimi i komuniteteve që kanë nevojë për mbështetje shtesë, përfshirë programin arsimor shkollor

4 Konkluzione dhe rekomandime

4. Konkluzione dhe rekomandime

Faktorë të ndryshëm ndikuan në zhvillimin/shkallën e ngritjes së e programit brenda secilit vend/kontekst: reputacioni (kombëtar ose rajonal) i organizatave partnere, vendosja e programit dhe filozofia e YMI në misionet e organizatave dhe si pasojë, përkushtimi i tyre në promovimin dhe integrimin e programit në praktika dhe/ose politika të ndryshme shoqërore. Vlerësimi tregoi se suksesi (relativ) në shkallën e ngritjes varet gjithashtu nga logjika imanente e ndërhyrjes për zhvillimin e programit të vendit. Në mënyrë të veçantë, organizatat që e perceptuan Programin Y si një mjet dhe e panë qëllimin e projektit si përmirësimin e niveleve dhe sjelljes së burrave dhe grave dhe uljen e dhunës ndaj grave (të reja) dhe mes bashkëmoshatarëve, arritën të diversifikojnë fushën e tij, të angazhohen (në) politika dhe praktika të ndryshme sektoriale, dhe së fundi, të adresojnë nevojat e komuniteteve të tyre në një mënyrë më efektive dhe gjithëpërfshirëse. Një qasje tjetër - duke e konsideruar Programin Y si një qëllim - kufizoi fushën e veprimeve dhe uli aftësinë për t'u përshtatur me një mjedis vazhdimisht sfidues në rajonin e Ballkanit (Perëndimor).

Suksesi i qasjes së projektit mund të identifikohet gjithashtu në faktin se të gjithë akterët relevantë rishikojnë vazhdimisht qasjen përmes bashkëpunimit të frytshëm dhe shkëmbimit të ndërsjellë, duke e bërë rrjetin e organizatave potencialisht mjaft të qëndrueshëm në një periudhë të një krize globale të qëndrueshmërisë. Kalimi me kohë i arsimit dhe fushatës online, në periudhën e shpërthimit të COVID-19, është provë e rëndësishme për këtë pretendim.

Përveç mundësuesve dhe shembujve të praktikave të mira të përmendura në seksionin e mëparshëm, praktikat e mëposhtme të shkallës së ngritjes duhet të mbahen parasysh në zgjerimin e mundshëm të synimeve të projektit, si dhe shkallën e mëtejshme të ngritjes:

- Konteksti i vazhdueshëm dhe analizat e palëve të interesuara, si dhe vlerësimi i kapacitetit dhe nevojave, duhet të zbatohen për t'iu përshtatur rrethanave të sapo shfaqura dhe për të zbatuar ndërhyrjet sa më të rëndësishme.

- BMC duhet të përforcohet dhe mbështetet më tej pasi ato e vërtetuan efektivitetin e tyre që nga fillimi i projektit. Aktualisht, në caktimin e prioriteteve të klasës, ata humbën disa nga fuqia dhe potencialet e tyre të mëparshme.

- Organizatat e njohura brenda komuniteteve të tyre si burime të rëndësishme për arritjen e rezultateve të lidhura me YMI dhe të mirëpritura kontekstuale brenda kornizave të ndryshme politike - politika rinore, gjinia, politika edukative, politika e mirëqenies sociale, politika e shëndetit riprodhues, etj - kanë potenciale më të mëdha për të identifikuar me sukses pikat e hyrjes për të ndikuar në normat shoqërore dhe për të krijuar veprime përkatëse për ta bërë këtë.

- Në adresimin e grupeve potencialisht të synuara (p.sh. migrantët, huliganët), organizata të angazhuara tashmë në asistimin e tyre/sigurimin e skemave mbështetëse dhe/ose investimin e burimeve të konsiderueshme (materiale, njerëzore, njohuri, potencial rrjetesh, etj.) në terren, duhet të identifikohen dhe të përfshihen në veprim përgjatë katër dimensioneve të tyre (njohja zyrtare, arsimimi, dimensioni kolegial, BMC dhe fushata).

- Në zbatimin e programeve brenda kontekstit shkollor, të gjitha karakteristikat e kontekstit duhet të konsiderohen për të krijuar strategji adekuate për të zbutur pengesat e jashtme në një mjedis mbështetës të të mësuarit dhe për të arritur qëndrime efektive dhe ndryshim të sjelljes. Gjegjësisht, në klasën tradicionale, marrëdhëniet e vendosura tashmë dhe efektet e pritshme priren të përsëriten në mënyrë ciklike dhe është shumë e vështirë të kapërcehet kjo pengesë. Për më tepër, të rinjtë që kanë nevojë për mbështetje shtesë është e vështirë të njihen dhe për pasojë të ndikojnë.

- Zbatimi plotësisht i decentralizuar (siç tregohet edhe pjesërisht) mund të rezultojë në mungesë të sigurimit të cilësisë - përsa i përket dimensionit të bashkëmoshatarëve, matjes së ndikimit, fushave tematike të mbuluara, etj. dhe kjo duhet të adresohet para integrimit të plotë të Programit.

- Në kontekstin e institucionalizimit të Programit, duhet të përcaktohen standardet minimale /optimale/maksimale të kompetencave për edukatorët bashkëmoshatarë dhe mësuesit (në bashkëpunim të ngushtë me institucionet dhe organizatat përkatëse) dhe programi arsimor i përshtatur për të reflektuar klasën e standardeve të caktuara

- Mbajtja e bashkëpunimit dhe marrëdhënieve të vazhdueshme strategjike me institucionet përkatëse që përfshin përshtatjen me kontekstin socio-politik dhe mungesën e memories institucionale

- Përpjekje shtesë duhet të investohen në integrimin e Programit në kurrikulën universitare, të cilat potencialisht mund të sigurojë qëndrueshmërinë e veprimeve në një drejtim shtesë - integrimi i vlerave të Programit Y dhe YMI në punën e gjeneratës së ardhshme të mësuesve.

- Duke pasur parasysh shpërthimin e fundit, por edhe zhvendosjen e përgjithshme drejt përmbajtjes virtuale dhe ndërveprimit, ndoshta strategjia më me kosto efikase për shkallën e ardhshme, si dhe përsëritja e modeleve ekzistuese, do të ishte organizimi i një platforme veprimi online. Kjo platformë mund të shërbejë si një rrjet/komunitet shumëkëndësh praktik, qendër burimesh, mjet arsimor, por gjithashtu - një vend mbledhjeje për veprime avokimi dhe fushata ndërgjegjësimi në të ardhmen.

- Prindërit duhet të angazhohen dhe synohen gjithashtu - ndoshta duke përdorur mjete të reja brenda sistemeve arsimore (p.sh. ditarët elektronikë), por edhe iniciativa ekzistuese, të tilla si klubet e mësuesve prindër brenda shkollave, etj.

Prandaj, analiza pohon se variacionet e modelit pasqyrojnë logjikën e ndërhyrjes, kapacitetet e organizatave partnere dhe orientimin strategjik më afatgjatë, si dhe kushtet institucionale (momentale). Me këtë mund të konkludohet se qasja e përgjithshme e Programit Y dhe strategjitë e programit të organizatave specifike mund të përsëriten lehtësisht në të gjithë Ballkanin (Perëndimor), me mbështetje financiare. Duke qenë se agjencia/organizatat zbatuese janë të pajisura me njohuri dhe aftësi të mjaftueshme për t'u marrë me barazinë gjinore dhe zhvillimin pozitiv të rinisë, ato njihen si të tilla nga institucionet lokale dhe politikëbërësit brenda komuniteteve të tyre. Më e rëndësishmja është se ato vazhdimisht mbledhin prova për grupet e synuara dhe kontekstin e tyre në përgjithësi dhe krijojnë partneritete dhe bashkëpunime përkatëse ndër-sektoriale dhe intra-sektoriale.

Kontakti:

www.youngmeninitiative.net

Zyret ndërkombëtare të CARE në Ballkan:

Hasana Kaimije 11
71000 Sarajevë
Bosnjë dhe Hercegovinë

+387 33 536 790
care@care.ba

Aleja Svetog Save 7a
78000 Banja Luka
Bosnjë dhe Hercegovinë

+387 51 258 200
spetkovic@care.ba

Kneza Viseslava 88
11000 Beograd
Serbi

+381 11 7706 696
emilenkovic@care.rs

Gazmend Zajmi 21
10 000 Prishtinë
Kosovë

+381 (0) 38 224 779; 222 435
care.kosovo@care.org

With funding from
Austrian Development Cooperation
Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
OAK FOUNDATION

Si të transformohet një transformim?

With funding from
Austrian Development Cooperation
Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra